

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 5924 posała Krzysztofa Piątkowskiego z 5 listopada 2024 roku w sprawie dostępności wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych dla seniorów, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) realizuje stałe, systemowe działania nakierowane na wsparcie aktywności kulturalnej obywateli, w tym osób starszych. Działania te mają charakter legislacyjny, organizacyjny, promocyjny, dotacyjny i kulturalno-artystyczny i realizowane są przez Ministerstwo oraz instytucje kultury prowadzone lub współprowadzone przez Ministra KiDN.

Inicjatywy podejmowane przez MKiDN oraz instytucje kultury uwzględniają specyfikę i potrzeby seniorów w zakresie uczestnictwa w kulturze zarówno jako odbiorców kultury, jak i jej aktywnych twórców. Przede wszystkim należy wymienić:

- ulgi w opłatach za wstęp do muzeów
Na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (art. 10 ust. 2) w jednym dniu tygodnia wstęp na wystawy stałe muzeów jest nieodpłatny. Ponadto w pozostałe dni tygodnia osobom powyżej 65. roku życia, emerytom i rencistom przysługuje ulga w opłacie za wstęp do muzeum.
- zapewnianie dostępności programów telewizyjnych dla osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów
Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji wraz ze zmianami zobowiązuje nadawców programów telewizyjnych do zapewnienia dostępności audycji dla osób z niepełnosprawnościami wzroku oraz osób z niepełnosprawnościami słuchu przez wprowadzenie udogodnień tak, aby co najmniej 50% kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, posiadało takie udogodnienia. Rodzaje udogodnień określa rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w sprawie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach telewizyjnych z dnia 13 kwietnia 2022 r. Do udogodnień zalicza się audiodeskrypcję, napisy dla niesłyszących oraz tłumaczenie na język migowy. Jednocześnie na publicznej radiofonii i telewizji spoczywa obowiązek realizacji misji publicznej poprzez oferowanie całemu społeczeństwu i poszczególnym jego częściom zróżnicowanej oferty programowej w zakresie informacji, publicystyki, kultury, rozrywki, edukacji i sportu. Podkreślić należy, że sposób realizacji misji publicznej określany jest w kartach powinności, które są uzgadniane pomiędzy jednostkami publicznej radiofonii i telewizji a Krajową Radą Radiofonii i Telewizji.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

- Akcja Weekend seniora z kulturą

Wydarzenie pn. Weekend seniora z kulturą, dzięki któremu seniorzy na terenie całego kraju mają możliwość skorzystania z oferty placówek kulturalnych w swojej okolicy. Zaangażowane w akcję instytucje kultury przygotowują dla seniorów specjalną ofertę, obejmującą zarówno wstęp na spektakle, wystawy, prelekcje, jak i udział w warsztatach, spacerach tematycznych czy zajęciach ruchowych. Inicjatywa ta, oprócz umożliwienia seniorom skorzystania z oferty kulturalnej, ma również inny wymiar. Jej nadrzędnym celem jest walka z wykluczeniem poprzez zachęcenie i włączenie osób starszych do regularnego uczestnictwa w szeroko rozumianym życiu kulturalnym. W ubiegłorocznym (2023 r.) Weekendzie seniora z kulturą wzięło udział ok. 40 tysięcy seniorów, którzy skorzystali z oferty prawie 500 instytucji kultury, ich oddziałów i filii. W roku 2024 r. do akcji Weekend seniora z kulturą zgłoszono ponad 600 propozycji, m.in. oprowadzania po wystawach, projekcje filmowe, spektakle teatralne, koncerty, spotkania z autorami książek i aktorami, warsztaty taneczne, plastyczne czy zajęcia z historii sztuki. Akcja przeprowadzona przez MKiDN już po raz 11 odbyła się w dniach 5-6 października 2024 r., poprzedziły ją również działania informacyjne i promocyjne.

Szczegóły: <https://www.gov.pl/web/kultura/weekend-seniora-z-kultura>.

- Otwarte konkursy dotacyjne

Zarówno w ramach działań MKiDN, jak i działalności prowadzonych przez Ministra instytucji kultury realizowane są działania mające na celu zwiększanie dostępności do szeroko rozumianego życia kulturalnego i co do zasady nie są one skoncentrowane na jednej kategorii wiekowej. Inicjatywy podejmowane oraz zadania dofinansowywane w ramach programów dotacyjnych MKiDN kierowane są do różnych grup społecznych o utrudnionym dostępie do kultury, w tym również do seniorów (ale też do osób niedowidzących, niedosłyszących czy o ograniczonej sprawności ruchowej – często grupy te wzajemnie się przenikają).

W zakresie wspierania inicjatyw instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych, zwiększających dostęp seniorów do kultury, szczególnie istotną rolę odgrywają następujące programy dotacyjne Ministra KiDN oraz instytucji kultury prowadzonych przez MKiDN:

- Kultura Dostępna (MKiDN),
- Edukacja kulturalna (MKiDN),
- Kultura ludowa i tradycyjna (MKiDN),
- Infrastruktura domów kultury (MKiDN),
- Infrastruktura kultury (MKiDN),
- Partnerstwo dla książki (MKiDN),
- program dotacyjny EtnoPolska (Narodowe Centrum Kultury),
- program dotacyjny Kultura.Interwencje (Narodowe Centrum Kultury),
- program dotacyjny Dom Kultury+ (Narodowe Centrum Kultury),
- program dotacyjny Ojczysty - dodaj do ulubionych (Narodowe Centrum Kultury),
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa (Instytut Książki),
- Dyskusyjne Kluby Książki (Instytut Książki).

- Programy dotacyjne Ministra KiDN

Systemowym i stałym działaniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego są programy dotacyjne, wspierające realizację projektów kulturalnych i artystycznych.

Liczba dofinansowań udzielonych w 2023 roku (organizacjom pozarządowym, instytucjom kultury i innym podmiotom) przez Ministra KiDN w programach dotacyjnych, w tym na wydarzenia artystyczne i kulturalne kierowane do szerokiego

grona odbiorców, w tym seniorów, lub adresowanych bezpośrednio do seniorów, w przypadku zadań, w których wnioskodawcy wskazali seniorów jako jedną z grup docelowych, wyniosła 2843 projektów. Przykładowo:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Szydłowie na zadanie pn.: „Koncert z okazji dnia seniora” – 25.000 zł;
- Centrum Kultury i Turystyki w Iłży na zadanie pn.: „Seniorze poszerz swoje horyzonty kulturalne!” – 21.000 zł;
- Fundacja Belle Epoque na zadanie pn.: „UWAGA: STREFA WSPOMNIENI. Senior jako współtwórca działań Muzeum.” – 180.000 zł;
- Stowarzyszenie Rozwoju Szkół Prymus na zadanie pn.: „Teatr dla Seniora” – 29.000 zł.

➤ Inne programy dotacyjne

Realizowane są również programy dotacyjne uwzględniające zadania z zakresu dostosowania budynków instytucji kultury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami – likwidacja barier architektonicznych oraz instalacja systemów wspomagających dostęp do oferty kulturalnej. Działania tego rodzaju były również przedmiotem dofinansowań udzielonych za pośrednictwem następujących projektów i programów:

- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Ministrem Edukacji Narodowej realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 (NPRCz 2.0) przyjęty Uchwałą nr 69/2021 Rady Ministrów z 21 maja 2021 r. (z póź.zm.). Realizację Programu koordynuje MKiDN przy zaangażowaniu w realizację Priorytetu 1, 2 i 4 NPRCz 2.0 Biblioteki Narodowej, Instytutu Książki oraz Narodowego Centrum Kultury. Program zgodnie z przyjętymi założeniami ma tworzyć warunki dla realizacji działań proczytelniczych na poziomie społeczności lokalnych. Z perspektywy projektów wspierających dostęp do czytelnictwa wśród seniorów na wsi szczególnie istotne są:
 - *Priorytet 2, Kierunek Interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025*, który wzmacnia potencjał i rolę bibliotek publicznych. Wśród standardów obowiązkowych znalazły się, istotne ze względu na sytuację osób starszych – spełnianie wymagania określonego w ustawie z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz spełnianie wymagania określonego w ustawie z 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;
 - *Priorytet 1, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych*, w którym biblioteki publiczne dzięki otrzymanemu wsparciu mogą zakupić publikacje w formie książek, które ukazały się nie tylko drukiem, ale też na innym nośniku (książki mówione, pisane alfabetem Braille’a, książki elektroniczne) i inne. Możliwy jest również zakup usługi zdalnego dostępu do książek w formacie e-booków i/lub audiobooków, i/lub synchrobooków. Zakupione przez biblioteki publiczne książki w ww. formach poszerzają ofertę biblioteczną, w tym dla osób starszych;
 - *Priorytet 4, Kierunek interwencji 4.1 BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność*, w którym realizowane są zadania rozwijające funkcjonalności bibliotek jako instytucji działających na rzecz integracji społecznej, które mogą podejmować nowe aktywności, spędzać czas wolny czy uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych. Działania tego Priorytetu również i w tym przypadku nie wykluczają udziału osób starszych.

– Programy Instytutu Książki

Instytut Książki realizuje program Dyskusyjnych Klubów Książki. W ramach działającego od 2007 roku programu co miesiąc w kilkuset polskich miejscowościach we wszystkich województwach czytelnicy spotykają się, aby rozmawiać o książkach i literaturze. Program adresowany jest przede wszystkim do czytelników korzystających z bibliotek publicznych. Przyswieca mu założenie, że potrzebne są miejsca, w których można rozmawiać o wspólnie czytanych książkach, oraz że nie trzeba być krytykiem, by czerpać przyjemność z dyskusowania o literaturze. Spotkania i dyskusje o książkach mają charakter nieformalny. Kluby działają przy bibliotekach publicznych, mogą także działać przy innych instytucjach (np. bibliotekach szkolnych, domach kultury, bibliotekach parafialnych itp.) we współpracy z biblioteką publiczną. Klubowicze spotykają się w wybranym przez siebie miejscu, z wybraną przez siebie częstotliwością, jednak nie rzadziej niż raz na dwa miesiące.

Wśród Dyskusyjnych Klubów Książki dla dorosłych funkcjonują także takie skierowane wyłącznie do seniorów (np. DKK „Senior” na terenie woj. śląskiego). Warto zauważyć, że DKK mogą także działać przy Domach Seniora. Odnotować również trzeba, że znacząca liczba klubowiczów (ogółem) to seniorzy. Stanowią oni także dominującą grupę uczestników spotkań czy wydarzeń realizowanych w ramach programu dotacyjnego dot. DKK. Obecnie działają 642 kluby dla dzieci i młodzieży oraz 1260 klubów dla dorosłych.

Instytut Książki realizuje również program Kraszewski. Komputery dla bibliotek. Celem programu jest zapewnienie zrównoważonego dostępu do technologii teleinformatycznych i wyrównanie szans mieszkańców miejscowości w gminach o najniższych dochodach podatkowych na jednego mieszkańca poprzez wyposażenie bibliotek w tych gminach w nowoczesny sprzęt komputerowy. W ramach programu możliwy jest zakup sprzętu komputerowego dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób niepełnosprawnych. Ww. sprzęt dotyczy także zaspokajania potrzeb osób starszych. O dofinansowanie w ramach programu mogą ubiegać się samorządowe instytucje kultury będące samodzielными bibliotekami publicznymi, jak również samorządowe instytucje kultury, w których skład wchodzi biblioteki publiczne, dla których organizatorem jest gmina wiejska, gmina wiejsko-miejska lub gmina miejska.

– Projekt Kultura bez barier POWER (2021-2023) – wypracowanie Modelu zapewniania dostępnej oferty kulturalnej

W latach 2021-2023 MKiDN w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Fundacją Kultury Bez Barrier i Kompetenzzentrum für Kulturelle Bildung im Alter und Inklusion (partner zagraniczny) realizowało projekt Kultura bez barier finansowany ze środków EFS-POWER.

Projekt Kultura bez barier miał na celu poprawę dostępności oferty polskich instytucji kultury dla osób o szczególnych potrzebach, w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W ramach projektu powstał Model zapewniania dostępnej oferty kulturalnej – dokument stanowiący zbiór zaleceń, narzędzi i dobrych praktyk służących poprawie dostępności ich oferty kulturalnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. 164 instytucje kultury z całej Polski (z ośrodków miejskich, regionalnych i obszarów wiejskich), wyłonione w konkursie grantowym, otrzymały ponad 25 mln zł na testowe wdrożenie Modelu. Model zakłada podnoszenie kompetencji kadr kultury w obszarze zapewniania dostępności oraz systemową współpracę z osobami z niepełnosprawnościami, seniorami i organizacjami działającymi na ich rzecz.

W czasie prowadzenia przedsięwzięć grantowych odbyło się kilkaset wydarzeń, podczas których udało się skorzystać z udostępnionej oferty.

Przykładowe przedsięwzięcia grantowe, które zrealizowano w ramach projektu Kultura bez barier, kierowane do seniorów:

- Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego w Płocku, projekt pn. Książnica seniorom, kwota dofinansowania 81 000,00 zł,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Regnowie, projekt pn. Senior w bibliotece, kwota dofinansowania 23 600,00 zł.

Ad 2.

Kluczowe działania obejmują tworzenie i rozwijanie warunków sprzyjających aktywności kulturalnej osób starszych, m.in. systemu otwartych konkursów grantowych, tworzeniu systemowej oferty instytucji kulturalnych kierowanej do seniorów oraz uwzględniającej potrzeby osób starszych, a także wspieranie i rozwój współpracy międzysektorowej, w tym współpracy ze szkołami artystycznymi, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz Uniwersytetami Trzeciego Wieku.

Przykłady innych szczegółowych działań:

- Projekt pn. „Projektowanie uniwersalnej kultury – dostępność w instytucjach kultury” (MKiDN i PFRON)
 - w Narodowym Centrum Kultury (NCK) od września 2023 r. rozpoczęto realizację projektu, który przewiduje m.in. wsparcie inwestycyjne w postaci grantów dla 80 instytucji kultury w zakresie poprawy dostępności obiektu i oferty kulturalnej,
 - projekt stanowi kontynuację wdrożeniową „Modelu dostępnej kultury” wypracowanego w projekcie pilotażowym „Kultura bez barier” przez MKiDN, PFRON, Fundację Kultury bez Barier i partnera międzynarodowego KUBIA.

- Działania edukacyjno-promocyjne

MKiDN oraz instytucje kultury prowadzone i współprowadzone przez Ministra podejmują również działania promocyjno-edukacyjne, służące profesjonalizacji kadr kultury w zakresie przygotowania oferty odpowiadającej na potrzeby osób starszych. W tym celu powstały materiały zawierające wskazówki i standardy z zakresu polityki senioralnej dla sektora kultury, których stosowanie w instytucjach kultury jest powszechnie promowane:

- *Poradnik dla sektora kultury w zakresie zapewniania dostępności*, uwzględniający również dostępność dla osób starszych (przygotowany w 2021 r. we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Rozwoju - <https://www.gov.pl/attachment/245704fe-0c29-49fb-b797-ffe4ba8bbe69>);
- *Model zapewniania dostępności oferty i zasobów instytucji kultury dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami* (projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi priorytetowej IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, projekt realizowany wspólnie z PFRON pn. Kultura bez barier - https://kultura-bez-barier.pfron.org.pl/fileadmin/Projekty_UE/kultura-bez-barier/2023-11-27_Model/Model_Dostepnej_Kultury_2023..pdf?utm_campaign=pfron&utm_source=df&utm_medium=download);
- *Poradnik ABC Muzeum dla seniorów* (red. dr Beaty Nessel-Łukasik - <https://www.nim.gov.pl/files/publications/67/ABC%20Muzeum%20dla%20seniorow%20lekki.pdf>) oraz raport poświęcony przygotowaniu muzeów do odpowiedzi na oczekiwania i potrzeby osób dorosłych, w tym seniorów, pn. *Dorośli w wieku*

produkcyjnym i seniorzy w muzeum (prof. dr hab. Piotr T. Kwiatkowski, dr Beata Nessel-Łukasik

<https://www.nim.gov.pl/files/articles/285/DORO%C5%9ALI%20W%20WIEKU%20PRODUKCYJNYM%202020.pdf>) przygotowane przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów wraz z cyklami szkoleniowymi dla pracowników sektora kultury;

- Na beneficjentów (biblioteki) Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 nałożono obowiązki zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów, w zakresie:
 - spełnienia wymogów określonych w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
 - spełnienia wymogów określonych w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Dodatkowo w programie zastosowano następujące standardy preferowane - na dzień zakończenia zadania biblioteka uruchomi wyraźnie oznakowane pomieszczenie przeznaczone do aktywnej pracy z seniorami, z wyposażeniem dostosowanym do tej grupy wiekowej.

Ad 3.

Instytucje kultury prowadzone lub współprowadzone przez MKiDN obok działalności kulturalnej i artystycznej kierowanej do szerokiego grona odbiorców bez względu na wiek realizują również programy edukacyjne i towarzyszące adresowane wprost do osób starszych. Najczęstszymi działaniami instytucji kultury projektowanymi z myślą o seniorach były zajęcia dyskusyjne i warsztatowe, często prowadzone w cyklach wieloletnich (w tym w formie działalności kół zainteresowań), specjalne i okolicznościowe wydarzenia (koncerty, wieczory), działania popularyzatorskie oraz działania zwiększające dostępność finansową oferty. Przykładowe formy działań:

- ulgowe bilety wstępu dla seniora, w przypadku galerii i centrów sztuki także jeden dzień wolnego wstępu;
- dostosowanie stron www i działań informacyjno-komunikacyjnych do potrzeb tej grupy, tj. m.in. osób z ograniczeniami wzroku i słuchu;
- działania edukacyjne – warsztaty, spotkania, wirtualne spacerzy i oprowadzania po wystawach itp.;
- współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby w wieku senioralnym.

Przykładowe działania kierowane do seniorów, realizowane przez instytucje kultury prowadzone i współprowadzone przez Ministra KiDN:

- Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego z siedzibą we Wrocławiu regularnie kieruje oferty specjalne do grup senioralnych. W sezonie artystycznym 2023/2024 r. do seniorów trafiło 20 ofert promocyjnych. Cena specjalna plasowała się na poziomie 60% - 50% zniżki. Seniorzy, którzy dzięki propozycji tańszych biletów odwiedzili NFM, zrzeszają się w NGO (w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Zespoły Folklorystycznych, Kluby Seniora) oraz instytucjach publicznych (centra kultury, biblioteki, ośrodki kultury i sportu);
- Orkiestra Symfoniczna im. Karola Namysłowskiego w Zamościu realizuje z myślą o seniorach warsztaty muzyczne i artystyczne, mające na celu edukację kulturalną i artystyczną seniorów. Warsztaty te obejmują naukę gry na instrumentach, śpiewu oraz podstawy teorii muzyki. Funkcjonują także programy edukacyjne skierowane do osób starszych, które pragną pogłębić swoją wiedzę na temat muzyki klasycznej. Programy te obejmują cykle wykładów, spotkania z muzykami oraz analizę dzieł muzycznych;

- Opera Nova w Bydgoszczy od wielu lat prowadzi stałą współpracę z organizacjami, klubami czy stowarzyszeniami, skupiającymi seniorów na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Dla seniorów (emerytów, rencistów) obowiązują 40-50% zniżki na bilety na spektakle z bieżącego repertuaru Opery Nova. Jako instytucja kultury województwa kujawsko-pomorskiego Opera uczestniczyła w ogólnopolskich akcjach typu Kultura 60+, Dotknij Teatru, Weekend Seniora z Kulturą, Tańczmy (Międzynarodowy Dzień Tańca), podczas których można było nabyć bilety w specjalnych cenach. Seniorzy stanowią blisko 30-40% widowni każdego spektaklu. Przykłady współpracy ze środowiskiem Seniorów: Uniwersytety Trzeciego Wieku w Bydgoszczy i w Koronowie (których słuchaczami są również osoby z terenów podmiejskich); Koła Emerytów, działające m.in. przy Powiatowej Straży Pożarnej, Komendzie Wojewódzkiej Policji czy Kółach Gospodyń Wiejskich; Parafialne kluby seniorów z miast i okolic: Tczewa, Torunia, Koronowa, Gniezna, Pelplina; Uniwersytet dla Aktywnych (Włocławek, Ciechocinek); ROD „Róża” w Oleśnicy; Kluby Kobiet Aktywnych, które są inicjatywą aktywizującą także społeczności z terenów wiejskich;
- Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie realizowała projekt „Międzypokoleniowa Limuzynka do Filharmonii”, dofinansowany z programu Kultura Dostępna. Natomiast w tym roku edycja projektu KONSONANSE skierowana była tylko do seniorów;
- Teatr Klasyki Polskiej - seniorzy stanowią jedną z najliczniejszych grup widzów zarówno w dużych aglomeracjach miejskich, jak i mniejszych miejscowościach. Jako teatr podróżujący (bez stałej siedziby) regularnie odwiedza obszary wiejskie, takie jak chociażby Radziejowice czy Ołtarzew;
- Teatr Polski we Wrocławiu współpracuje z instytucjami aktywizującymi seniorów takimi jak WCRS, Uniwersytety III Wieku, Kluby seniorów MOPS, Centra Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich m.in. poprzez atrakcyjne ceny. Prowadzi Warsztaty Sceny Seniora, realizowane przez aktorów Teatru Polskiego we Wrocławiu, podczas których przygotowany jest materiał artystyczny. Od dwóch lat Teatr prowadzi ścisłą współpracę z Centrum Kultury w Oławie, a także Pokaz Sceny Seniora – pokaz pracy seniorów przygotowany podczas warsztatów;
- Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny, włączając się w działania aktywizujące i wspierające wszystkie grupy wiekowe, umożliwia seniorom dostęp do pełnego życia kulturalnego, gwarantując poprawę jakości życia. Od 2015 roku jest partnerem porozumienia w ramach projektu Razem dla seniorów. Organizuje w swojej siedzibie koncerty i wydarzenia artystyczne, tj. Dni Seniora w Zespole „Śląsk” – Senior Aktywny Artystycznie, Wielki Piknik Artystyczny „Święto Śląska”, Piknik Leśno-łowiecki „Cietrzewisko” czy Międzynarodowy Konkurs Tradycyjnego Powożenia o Trofeum „Śląska”;
- Muzeum Piastów Śląskich oferuje osobom starszym ulgowe bilety wstępu do Muzeum, wykłady i warsztaty dla słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku, bezpłatny udział w imprezach kulturalnych organizowanych na terenie Muzeum (koncertach, spotkaniach autorskich, spotkaniach okolicznościowych itp.), bezpłatny wynajem sal zamkowych na imprezy kulturalne organizowane przez Związek Emerytów i Rencistów, bezpłatny wstęp na wystawy stałe i czasowe podczas Ogólnopolskich Dni Seniora;
- Muzeum Żup Krakowskich realizuje systemową ofertę dla osób starszych: cykliczny program edukacyjny „Senior w Muzeum” - spotkania dla osób 60+ na wystawach w Zamku Żupnym i w ekspozycji Muzeum na III poziomie kopalni soli (spotkania realizowane są dla osób indywidualnych oraz grup zorganizowanych); cykliczny program edukacyjny „Wakacyjne Warsztaty Międzypokoleniowe” - spotkania łączące seniorów i dzieci, których celem są wspólne działania dziadków z wnukami; cykliczny program edukacyjny „Zmagania ze sztuką” - spotkania w Zamku Żupnym dla wszystkich zainteresowanych (dzieci, dorosłych, seniorów), mające na celu przybliżenie wybranych

wystaw oraz pobudzenie kreatywności uczestników; konkurs fotograficzny „Uchwycić piękno w szczególności - kadry Kościoła św. Klemensa”, który miał na celu uwiecznienie piękna detali oraz najciekawszych elementów architektonicznych i wystroju kościoła Świętego Klemensa w Wieliczce i skierowany był do trzech kategorii wiekowych: dzieci, młodzieży i dorosłych (w tym seniorów); spotkania „Towarzystwa Przyjaciół Muzeum” - Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, liczącego obecnie ponad 100 członków, dla których organizowane są comiesięczne spotkania (w przedostatnie środy miesiąca) w wielickim Zamku Żupnym oraz wycieczki integracyjne i krajoznawcze;

- Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie udostępniała nieodpłatną platformę VOD 35mm.online, na której znajdują się unikalne scyfryzowane materiały filmowe oraz dźwiękowe pochodzące z archiwalnych zasobów WFDiF oraz studiów filmowych, tj. KADR, TOR, ZEBRA, KRONIKA, SMF oraz SFR. Dostęp online do stale zwiększającej się bazy cyfrowych zasobów przyczynia się do zwiększenia dostępności do kultury i profesjonalnej wiedzy filmowej oraz do urozmaiconych form aktywności kulturalnej, edukacyjnej i rozrywkowej w nowoczesnym wydaniu dla wszystkich odbiorców, w tym osób starszych.

Przy realizacji działań senioralnych placówki kultury współpracują ze stowarzyszeniami zrzeszającymi seniorów, instytucjami opiekuńczymi, lokalnymi samorządami i administracją państwową. Oferta edukacyjna instytucji kultury przyjmuje formę cyklicznych spotkań (zajęć tematycznych, warsztatów, wykładów czy oprowadzania po ekspozycji) lub też formę akcyjną (dzień seniora, plenery artystyczne, senioralia). Istotnym elementem wspierania aktywności seniorów w kulturze jest współpraca instytucji kultury z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi seniorów, działającymi na ich rzecz, podmiotami sektora opieki społecznej, opieki zdrowotnej oraz Uniwersytetami Trzeciego Wieku (UTW). Dużą część instytucji kultury stale współdziała z UTW z danej miejscowości. Współpraca ta polega na likwidacji barier uczestnictwa (tańsze lub darmowe bilety), dostosowywaniu oferty kulturalnej do potrzeb seniorów oraz przygotowaniu ofert specjalnych dla UTW. Część instytucji kultury realizuje działania dla seniorów również we współpracy ze związkami kombatanatów, klubami seniora, stowarzyszeniami oraz domami pomocy społecznej.

Działania edukacyjne wspierające aktywność artystyczną i kulturalną osób starszych prowadzona jest również przez uczelnie artystyczne, przykładowo:

- Uniwersytet Artystyczny Trzeciego Wieku (Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu),
- Akademia Kreatywnego Seniora (Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi),
- Akademia Otwarta – dorośli do sztuki (Towarzystwo Przyjaciół ASP wraz z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie),
- Otwarta Akademia Muzyczna (Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu),
- Muzyczna Akademia Seniora (Akademia Muzyczna w Katowicach).

Szereg instytucji kultury prowadzonych i współprowadzonych przez MKiDN realizuje działania włączające osoby starsze w wolontariat w zakresie odpowiadającym specyfice instytucji i jej oferty kulturalnej. Przykładowe instytucje, które organizowały programy wolontariatu skierowane do osób starszych: Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce, Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku, Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich w Warszawie.

Wspieranie wolontariatu osób starszych poprzez dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych wpisuje się w programy dotacyjne Ministra KiDN, jak również w profilowane programy państwowych instytucji kultury, dla których organizatorem jest Minister KiDN:

- Narodowy Instytut Dziedzictwa – program dotacyjny *Wspólnie dla dziedzictwa* (<https://nid.pl/dotacje/wspolnie-dla-dziedzictwa/>);

- Narodowe Centrum Kultury – szkolenie cykliczne *Wolontariat w instytucji kultury* (<https://nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/aktualnosci/wolontariat-w-instytucji-kultury>);
- Instytut Polonika od 2019 r. program dotacyjny *Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą – wolontariat* (<https://polonika.pl/programy/programy-grantowe/programy-grantowe-instytutu>).

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU

Sławomir Rogowski